

13. **Resboenii.** Turcii, câți mai scăpasseră din resboiului de la Racoava, mergându la împăratului loru Mohametu II, i spusseră: că din Moldova, abia au mai scapatu vr'o 20 mii; și că, necredinciosulu Stephan, ni va cuprinde și împărăția, dacă tu împărate, nu vei lua măsuri pentru perderea lui. Mohamet, la auzirea acestoru cuvinte, se înfurié grozavu; bătù din picioru și strigă: Tótă turcimea să fie gata. Eu însu-mi voiu merge cu voi, să perdemu pe-acei necredincioși, și țera să li-o luăm! O mulțime nenumărată de turci, unii călări și alții pedestri, se înarmară. Însă Mohamet, nu veni de-adreptulu în Moldova; ci mersă mai ântëiu cu corăbiile pe Marea Négră, assupra cetăței Cafa, din Crimea; unde sciea, că Moldovenii facu mare commerciu, și adună mulți bani. Ajungându acolo, sfărâmă navele de commerciu ale Moldoveniloru, li rîpi banii, cuprinsă cetatea, și luâ robi vr'o 1500 copii, de-ai neguțitoriloru genoveși. Pe-acești copii, poronci împăratulu să-i ducă la Constantinopoli. Însă vr'o 5 sute dintr'înșii, aflându-se într'o corabie, înșelâră de ucisseră pe Turcii, cari-i pădăiau. Apoi copiii, luându corabia sub stăpânirea loru, merseră cu ea la Cetatea-Albă, ce era a Moldoveniloru, scăpându ast-felu de robia turcescă. Împăratulu Mohamet, însciințatu despre acésta, se înfurié și mai tare pe Stephan și Moldoveni. Elu se otărî a nu mai stă unu minutu, pêně nu va perde pe-acești dușmani. Apoi porni îndată cu tótă mulțimea turciloru, assupra Moldoveniloru.

Stephan, însciințatu despre grozava furtună ce venia assupra țerei, strigă: „La arme cu toții, Români! căci altu-felu, suntemu prăpădiți și noi, și țera noastră! La acésta părintescă chiamare, totu Românulu senarmă cu ce putù, de la micu pêně la mare.—Stephan mai cerù ajutoru de la Poloni; dar' aceștia, fiindu pestriți la mațe și mândri, nu-i dede. Mohametu, ajungându aprópe de hotarele Moldovei, trămisse veste lui Stephan: că-lu ertă de tóte greșelele și se întóree înapoi, dacă Moldovenii, i voru plăti tributu, și-i voru da înapoi pe cei 5 sute copii genoveși. Dar' óre ce era se facă Turcii cu acei copii?—Écca ce: După ce-i ducea la Constantinopoli, i turcea și-i innărvăia cumplitu în obiceiurile loru sêlbatice. Apoi din acești copilași creștini, rîpiți din brațele mumei loru, după ce creșeau mari, Turcii făceau o óste, numită **Eniceri**. Și aceștia, erau cu multu mai tirani și mai cruți, de câtu însuși Turcii, chiar pentru creștini—frații loru de mai înainte.—Așa se facu totu-d'a-una acei, cari-și lèpădă legea, și-și uită limba și obiceiurile loru strêmoșesci. Turcii deci, neputându perde pe creștini altu-felu, căutau să turtescă ferulu, prin feru; să tae pădurea, prin pădure; punându coddă la toporu, totu din lemnele pădurei. Astu-felu se 'ntâmplă de multe ori și'n acésta nenorocită țera.

Stephan însă, i pricepù bine; căci era ageru la minte. Elu respuse nemilosulu Mohamet, că: mai bucurosu va muri cu arma în mână, apărându-și țera și dreptulu ei, de câtu să primescă astu-felu de pace. Împăratulu primindu acestu respunsu de la Stephan și Moldoveni, se umplù de mânie și porni înapoi. Ajungându la Dunărea, făcù 5 poduri cu ajutorulu lui Radu, Domnulu țerei Muntenesci,—care era mai multu Turcu, de câtu Român—și trecù în Moldova. La trecerea Dunărei, Stephan voi să nu lasse pe Turci în pace; însă căpitanii sêi, îi disseră: „Nu Stephane; ei suntu mulți, ér' noi puçini; și ne-amu îm-